УДК 372.881.111

DOI 10.33251/2522-1477-2020-8-208-214

МУРАВСЬКА Світлана Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
іноземних мов, Львівська академія
Національного авіаційного університету
ORCID 0000-0001-8123-7293

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ АВІАФАХІВЦІВ

Стаття присвячена розкриттю сутності інтерактивних методів навчання іноземної мови майбутніх авіафахівців. Дискусії, рольові ігри, мозковий штурм, відео сюжети активізують пізнавальну діяльність курсантів, сприяють розвитку критичного мислення, підвищують інтерес та мотивацію до вивчення іноземної мови та в кінцевому результаті сприяють формуванню мовленнєвої компетенції.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання; майбутні авіафахівці; пізнавальна діяльність; мотивація; мовленнєва компетенція.

Постановка проблеми. Сучасні вимоги до підготовки майбутніх авіафахівців акцентують нашу увагу на високому рівні володіння іноземною мовою. Проте, важливим є не лише володіння авіаційною англійською мовою, але й загальною. Знання фразеології радіообміну є достатнім у 95% випадків, але в аварійних ситуаціях вільне володіння загальною англійською мовою може врятувати життя не лише екіпажу, але й пасажирів повітряного судна.

Традиційні методи навчання, коли викладач подає новий матеріал, а студенти його засвоюють, відходять на задній план. Все більших обертів набирає використання методів навчання іноземної мови, які стимулюють розвиток критичного мислення курсантів, мотивації, всіляко заохочуючи їх до висловлювання власної точки зору, наведення аргументів на підтвердження власної позиції та появи толерантного ставлення до інших учасників навчального процесу.

Навчання іноземної мови майбутніх авіафахівців має свою специфіку. По-перше, це можливість програвати професійні ситуації, які можуть статися у реальному житті, наприклад, розмова між пілотом та диспетчером. По-друге, це практика курсантів у вживанні вивченої професійної лексики. Метод вивчення нових ЛО напам'ять або для написання диктанту є, на нашу думку, застарілим та малоефективним. По-третє, викладачу необхідно розвивати вільне володіння іноземною мовою для досягнення курсантами найвищих результатів у майбутній професійній діяльності.

Таким чином, перед викладачем постає задача пошуку найефективніших методик навчання іноземної мови майбутніх авіафахівців, яка може бути частково вирішена шляхом використання інтерактивних методів навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами розробки і застосування інтерактивних методів навчання займається багато вітчизняних та зарубіжних методистів: О. Пометун, О. Когут, О. Кравчик, Дж. Джобсон. Теоретичні й практичні аспекти використання інтерактивних технологій і методів навчання у вищих навчальних закладах представлені у працях В. Беспалько, В. Євдокимова, О. Пехоти, Л. Пироженко, В. Серікова, С. Сисоєвої, І. Якиманської та інших вчених. Проблемам інтерактивного спілкування присвячені наукові праці М. Богомолрової, Б. Ломова, Р. Немова, Л. Уманського тощо. Класифікацію інтерактивних методів навчання пропонують у своїх дослідженнях Л. Вавилова, Є. Голант, Т. Паніна.

Мета статті полягає у розкритті сутності інтерактивних методів, які використовуються для навчання іноземної мови майбутніх авіафахівців.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, у ВНЗ існують дві форми організації навчання – активна та пасивна. В пасивній моделі студент сприймає готові факти, надані викладачем. В активній моделі студент виступає активним суб'єктом навчання. В навчанні іноземній мові майбутніх авіафахівців ми надаємо перевагу саме активній моделі.

Інтерактивні технології навчання включають чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи, засоби та форми навчання, що стимулюють процес пізнання, розумові і навчальні умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів [9].

Н. Мурадова стверджує, що інтерактивне навчання – це навчання, заглиблене в процес спілкування. Для підвищення ефективності процесу навчання необхідна наявність трьох компонентів спілкування, а саме: комунікативний (передача та збереження вербальної і невербальної інформації), інтерактивний (організація взаємодії в спільній діяльності) та перцептивний (сприйняття та розуміння людини людиною) [8, с.230].

Лінгвістичне значення слова «interactive», представлене в іншомовних словниках, розтлумачує поняття «інтерактивності», «інтерактивного» як взаємодію, або того, що взаємодіє, впливає один на одного [4]. Значущість інтерактивності, на думку зарубіжних вчених, полягає в тому, що вона забезпечує навчальний діалог, гнучкість структури подання знань й автономію навчальної діяльності [11].

Інтерактивне навчання іноземних мов передбачає, перш за все, діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія між суб'єктами навчального процесу. Його можна організувати з використанням інтерактивних технологій навчання. Сутність інтерактивного навчання іноземних мов полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів навчання (викладачів і студентів). Це взаєонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання [7].

Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії. Отже, інтерактивним можна назвати метод, в якому той, хто навчається, є учасником. Курсант не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається на занятті [6, с. 6]. У системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва: 1) позитивна взаємозалежність – група досягає успіху за умови гарного виконання завдань кожним студентом; 2) індивідуальна відповідальність – працюючи в групі, кожен студент виконує своє завдання, відмінне від інших; 3) однакова участь – кожному студенту надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання; 4) одночасна взаємодія – коли всі студенти залучені до роботи [2, с. 57].

Структура заняття з англійської мови із застосуванням інтерактивних технологій проходить в чотири етапи: 1) Підготовка. Цей етап передбачає організаційні моменти, такі як роздатковий матеріал, вирішення питань місця проведення та необхідних технічних засобів. 2) Вступ. На даному етапі важливі пояснення правил, мети, технічно сформоване завдання, розділення на групи, розподіл ролей та нагадування студентам про кількість відведеного на «гру» часу. 3) Проведення. Обов'язковим є обговорення заданих викладачем ситуацій, самостійний або груповий пошук рішень, формування відповідей. 4) Рефлексія та результати. Елементами даного етапу є обговорення результатів «гри», оцінювання, зворотній зв'язок [1, с. 7-11].

Найпоширенішими інтерактивними методами навчання іноземної мови майбутніх авіафахівців є мозковий штурм, рольова гра, дискусія, робота з відео сюжетами.

«Мозковий штурм» (Brainstorm) містить спільне розв'язання проблеми. Метою цієї гри є забезпечення генерації ідей для неординарного рішення певної проблеми. Загальновідома технологія, суть якої полягає в тому, що всі курсанти по черзі висловлюють абсолютно всі, навіть аналогічні думки з приводу проблеми. Висловлене не критикується і не

обговорюється до закінчення висловлювань. Так, інтерактивна техніка «Мозковий штурм» використовується на етапі мотивації, щоб розвивати творчі здібності курсантів та вміння висловлювати свою думку [3, с. 61]. Для опрацювання подається ситуація, а курсанти повинні запропонувати шляхи її вирішення. В кінці кінців, вони мають прийти до спільного рішення. Прикладом такої ситуації може бути **Desert Island Decisions** [10].

Materials: Strips of paper with information regarding the roles or "characters" the students will play. These are the ones that I have used. You can create your own or modify the following:

Bogdan: 57, pilot, eyes injured, bad vision.

Mustafa: 44, 1st officer, healthy, has physical endurance.

Miguel: 33, mechanical engineer, has experience with aviation equipment.

Sveta: 26, mathematician, has a compass.

Grandma Betty: 83, widower, can sew and cook.

Maria: 21, flight attendant, good judgement and helpful.

William: 23, footballer, has broken legs.

Max: 29, professional chef, has kitchen equipment.

Sara: 18, at university, studying to be a nurse, friendly. Has first aid kit.

Dr. Alexander, PhD: 64, scientist, experience with energy extraction.

Miranda: 28, yoga instructor. Cultivates peaceful atmosphere.

Vlad: 25, IT specialist. Problem-solver, especially with software.

James: 37, attorney, smart, logical.

Dr. Evegeny, MD: 50, medical doctor, has basic medical equipment.

Instructions: Give the students the following scenario: A plane has crash landed on a desert island in the Pacific Ocean. Unfortunately, there is only enough food for ____ people to survive. You must choose ____ people who will stay alive. The rest will perish. As a group, you must vote for one person to "go away", until you reach the final number of ____ survivors.

Дуже ефективним в процесі навчання іноземної мови майбутніх авіафахівців є використання дискусії. Н. Джава у своїй статті дає таке визначення поняттю дискусія: **дискусія** (лат. discussion від discutio – розглядаю, досліджую) – широке обговорення якогось спірного питання для з'ясування різних точок зору [5, с.49].

На думку провідних вчених з дослідження інтерактивних методів навчання (Л. Коростильова, Т. Мясоїд, П. Підкасистий, О. Пометун, Ж. Хайдарова), дискусія – це спільна, активна робота учасників всієї групи, особлива форма колективного співробітництва, в процесі якої відбувається розвиток індивідуальності кожного учасника мовленнєвої ситуації, підвищується активна розумова діяльність, знижується стан тривожності у сором'язливих студентів, такий вид роботи допомагає їм подолати боязнь помилок. Крім того, такий вид роботи, як навчання вести дискусію відкриває можливості для взаємонавчання: студенти можуть виправляти помилки один одного, допомагають підібрати засоби вираження думок. Дуже важливим є той факт, що викладач та студенти стають рівноправними суб'єктами навчання.

Приклади ситуацій, які пропонуються майбутнім авіафахівцям для обговорення, можуть бути такими:

- Women are better pilots than men.
- Pilots should retire at 50.
- Homework in English should be optional.
- Airbus A380 is more advanced than Boeing 737.

Рольові ігри є не менш ефективними у процесі навчання іноземної мови майбутніх авіафахівців. У процесі їхнього використання курсанти вирішують різноманітні проблемні ситуації, які сприяють використанню іноземної мови не лише для повсякденного спілкування, але й для вирішення професійних завдань. Завдяки цьому вирішується основне завдання вивчення іноземної мови у ВНЗ – формування у курсантів професійної комунікативної компетенції. Приклад рольової гри наведено нижче [10].

New Student

You are going to London to study English at the 'World Language School'.
Phone the receptionist of the language school to find out some information.

You need to find out:

- the day and time that the course starts
- the address of the school
- directions to the school from the nearest train station

Answer the questions that the receptionist asks.

Write the information and draw a map to the school on the paper that your teacher gives to you.

Notepaper

School address –

Start date – Time -

Map -

Receptionist

You are the receptionist at the 'World Language School'. A new student phones you to find out some information about the course and the school.

Use the information here to answer the student's questions.

World Language School

56 Elm Road,

London

NW1

Course starts:

21st August, 09:00

Now you need to complete the registration card for the new student. Ask questions to find the information.

World Language School**New Student Registration**

Name:

Date of birth:

Telephone:.....

Email:.....

Address:.....

School.....

Hotel.....

Station.....

Використання **відео сюжетів** із серії «Air Crash Investigations» дозволяє успішно інтенсифікувати навчальний процес та зробити його максимально комунікативно спрямованим. Курсанти мають можливість на слух сприймати англійську мову, виділяючи при цьому професійну лексику та граматичні структури. Весь цикл авіакатастроф базується на реальних подіях із залученням провідних фахівців у цій галузі. Робота із відео сюжетами включає не лише лексичні та граматичні вправи, але й інтерактивні завдання, спрямовані на висловлювання власної точки зору та пошук рішень виходу із проблемних ситуацій.

Наприклад, перед переглядом епізоду «Pilot vs. Plane» викладач пропонує студентам обговорити наступне твердження: «*One day the pilots will be obsolete as the planes will be fully automated*». Потім студенти виконують лексичні вправи, відповідають на питання, які стосуються деталей даної авіакатастрофи. Завершальним етапом роботи з відео сюжетом є робота в групах і студентам пропонується провести мозковий штурм та запропонувати шляхи запобігання цій авіакатастрофі. Таким чином, робота з відео сюжетами включає низку інтерактивних завдань, що робить її надзвичайно ефективною.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, практика застосування інтерактивних методів навчання іноземної мови в авіаційному навчальному

закладі підтверджує їхню високу ефективність. Вони активізують пізнавальну діяльність курсантів, сприяють розвитку критичного мислення, підвищують інтерес та мотивацію до вивчення іноземної мови, допомагають курсантові реалізуватися як особистості з власною точкою зору та позицією у житті, вчать толерантності та повазі у відносинах з людьми та навколишнім світом. Подальший інтерес можуть становити дослідження з оцінки ефективності інтерактивних методів у процесі формування комунікативної компетенції курсантів.

Список використаних джерел

1. Гін А. Безкровна атака: Технологія проведення навчального мозкового штурму: [Цікава і проста форма навчальної діяльності]. *Завуч (Перше вересня)*. 2000. №8. С. 7–11.
2. Глушок Л. М. Застосування інтерактивних методів при викладанні англійської мови у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. *Педагогічний дискурс*. 2010. Серпень. С. 56–59.
3. Годованець Н. І., Леган В. П. Короткий огляд інтерактивних методів навчання іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Вип.1 (40). С. 60–62.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / гол. ред. С. Головка. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
5. Джава Н. Проблемні методи навчання іноземних мов. Дискусія. *Нова педагогічна думка*. 2005. № 3. С. 49.
6. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах. Педагогічна преса*. 2003. С. 4–10.
7. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Електронне наукове фахове видання. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В.Ю.Биков – д. техн.н., проф. член-кор. АПН України*. 2011. № 06 Том 26. 291 с.
8. Мурадова Н. С. Коммуникативносвязующая роль культуры общения студентов технических заведений в интерактивном обучении. URL: <http://www.ostu.ru/conf/ruslang2004/trend2/muradova.htm> (дата звернення: 31.07.2020).
9. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посібник. К., 2002. 237 с.
10. Moskalenko, O., Herasymenko, L., Hayes, D. ESL Speaking Activities: a comprehensive resource guide for ESL teachers. Kropyvnytskyi: FA NAU, 2020. 42 p.
11. Veen, W., Lam, I., Taconis, R. A virtual workshop as a tool for collaboration: towards a model of telematic learning environments. *Computer & Education: An International Journal*. 1998. Vol. 30., № ½. P. 31-39.

References

1. Gin, A. (2000). Bezкровna ataka: Tehnologiya provedennya navchalnogo mozkovogo shturmu: [Tsikava i проста forma navchalnoyi diyalnosti] [Cold-blooded attack: Technology of conducting brainstorming: [Interesting and simple form of learning process]. *Zavuch (Pershe veresnya)*. 8. P.7-11. [in Ukrainian].
2. Glushok, L.M. (2010). Zastosuvannya interaktivnih metodiv pri vikladanni angliyskoyi movi u Hmelnitskiy humanitarno-pedagogichniy akademiyyi [Applying interactive methods in the process of teaching English in Khmelnytskyi humanitarian and pedagogical academy]. *Pedagogichniy diskurs*. 8. P.56-59. [in Ukrainian].
3. Godovanets, N.I., Legan, V.P. (2017). Korotkiy oglyad interaktivnih metodiv navchannya inozemnoyi movi [A glimpse at interactive methods of teaching a foreign language]. *Naukoviy visnik Uzhgorodskogo universitetu. Seriya "Pedagogika. Sotsialna robota"*. Issue 1 (40). P. 60-62. [in Ukrainian].

4. Honcharenko, S.U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]* hol. red. S.Holovko. Kyiv: Lybid, 373 p. [in Ukrainian].
5. Dzhava, N. (2005). *Problemni metodi navchannya inozemnih mov. Diskusiya [Problem-solving methods of teaching foreign languages. Discussion]. Nova pedagogichna dumka.* 3. P. 49. [in Ukrainian].
6. Kovalenko, O. (2003). *Kontseptualni zmini u vikladanni inozemnih mov u konteksti transformatsiyi inshomovnoyi osviti [Conceptual changes in teaching foreign languages in the context of foreign language education transformation]. Inozemni movi v navchalnih zakladah. Pedagogichna presa.* P.4-10. [in Ukrainian].
7. Koval, T.I. (2011). *Interaktivni tehnologiyi navchannya inozemnih mov u vischih navchalnih zakladah [Interactive technologies of teaching foreign languages in higher educational establishments]. Elektronne naukovе fahove vidannya .* Institute of Information Technologies and Teaching Techniques of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Institute of Management of Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Chief Editor V.Yu.Bikov, Doctor of Technical Sciences, Professor, Corresponding member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. 06 T.26. 291 p.
8. Muradova, N.S. *Kommunikativnosvyazuyuschaya rol kulturyi obscheniya studentov tehnikeskikh zavedeniy v interaktivnom obuchenii [Communicative role of communicational culture of students of technical educational establishments in interactive learning].* Retrieved from: <http://www.ostu.ru/conf/ruslang2004/trend2/muradova.htm>.
9. Pometun, O.I., Pirozhenko, L.V. (2002). *Interaktivni tehnologiyi navchannya: teoriya, praktika, dosvid: [metodychnyi posibnyk].[Interactive technologies of teaching: theory, practice, experience].* Kyiv. 237 p. [in Ukrainian].
10. Moskalenko, O., Herasymenko, L., Hayes, D. (2020). *ESL Speaking Activities: a comprehensive resource guide for ESL teachers.* Kropyvnytskyi: FA NAU, 42 p.
11. Veen, W., Lam, I., Taconis, R. (1998). *A virtual workshop as a tool for collaboration: towards a model of telematic learning environments. Computer & Education: An International Journal.* Vol. 30., № ½. P. 31-39.

MURAVSKA Svitlana, Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of the Department of Foreign Languages, Flight Academy of National Aviation University.

INTERACTIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH TO FUTURE AVIATION SPECIALISTS

Abstract. *New requirements to training future aviation specialists presuppose a good command of English. The practice shows that good knowledge of radiotelephony is sufficient in 95% of cases, but in emergency situations a pilot's good speaking skills can save not only his life, but also the lives of the passengers.*

Old methods of teaching English, such as learning a text by heart or learning new vocabulary units for a dictation are not effective any longer. A focus is made now on developing communicative skills and language competency in general. To achieve this, interactive methods are applied.

Interactive learning can be defined as learning focused on communication. For increasing efficiency of a learning process three components of communication should be present. They are the following: communicative (transfer and saving of verbal and non-verbal information), interactive (organization of interaction in common activity), perceptive (people's perception and understanding of each other).

In the system of interactive learning the main principles of the methodology of cooperation can be distinguished: 1) positive interdependence – a group achieves positive results in case every student does well; 2) individual responsibility – working in a group every student performs his task different from tasks of other students; 3) equal participation – each student gets the same time for

completing his/her task; 4) simultaneous cooperation – when all the students are involved in work at the same time.

Our practical experience shows that such interactive methods of teaching English to future aviation specialists as discussions, role-plays, brainstorming and work with "Air Crash Investigations" Documentary TV Series are extremely effective. They increase their cognitive activity, develop critical thinking skills, interest and motivation to learn English, contribute to cadets' personality development and language competency. The examples of mentioned above interactive methods have been presented in the article.

Key words: *interactive methods of teaching; future aviation specialists; cognitive activity; motivation; language competency.*

*Одержано редакцією: 31.08.2020 р.
Прийнято до публікації: 09.09.2020 р.*